

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียนสมรสของสตรีไทย

นางดาวชนารดี คำยา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาประชากรศาสตร์ ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2541

ISBN 974-639-600-5

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**FACTORS RELATED TO MARRIAGE REGISTRATION AMONG THAI
WOMEN**

Miss Tanaradee Khumya

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts in Demography

Department of Sociology and Anthropology

Graduate School

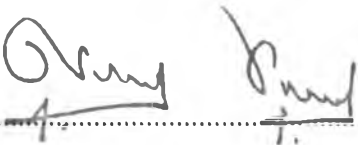
Chulalongkorn University

Academic Year 1998

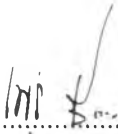
ISBN 974-639-600-5

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียนสมรสของสตรีไทย
โดย นางสาวธนารดี คำยา
ภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. นภาพร ชโยวรรณ

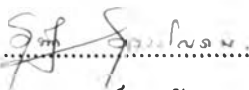
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสังคมวิทยามหาบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ศุภวัฒน์ ชุตินวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญพร ชีระสวัสดิ์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. นภาพร ชโยวรรณ)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ สุนันทา สุวรรณเฒ่า)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุญยง ชินสุวัฒน์)

รณารตี คำยา : ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียนสมรสของสตรีไทย (Factors Related to Marriage Registration Among Thai Women) อาจารย์ที่ปรึกษา : รศ. ดร. นภาพร ชโยวรรณ , 126 หน้า. ISBN 974-639-600-5.

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับ แบบแผน และแนวโน้มการจดทะเบียนสมรส ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียนสมรส และเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียนสมรสของสตรีไทย ข้อมูลที่ใช้มาจากโครงการศึกษาสถานภาพสตรีและภาวะเจริญพันธุ์ในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2536 ซึ่งดำเนินการโดยสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หน่วยตัวอย่างที่ศึกษาคือสตรีที่กำลังสมรสอายุ 15-44 ปี จำนวน 2,800 ราย

สตรีที่กำลังสมรสประมาณครึ่งหนึ่งจดทะเบียนสมรส ผลการศึกษาแนวโน้มการจดทะเบียนสมรสในครั้งนี้ ไม่สามารถสรุปได้ว่าสตรีไทยมีการจดทะเบียนเพิ่มขึ้นหรือลดลงตามเวลาที่ผ่านไป เนื่องจากมีความล่าช้าในการจดทะเบียนสมรส กล่าวคือ มีเพียงร้อยละ 16.7 ของสตรีเท่านั้นที่จดทะเบียนภายในปีแรกที่อยู่กินกันกับสามี ส่วนการจดทะเบียนสมรสภายในปีแรกของการอยู่กินกันไม่ได้เพิ่มขึ้นในช่วง 15 ปีที่ผ่านมาแต่มีสัดส่วนสูงกว่าในอดีตหรือ 15 ปีก่อนหน้านั้น สำหรับแบบแผนการจดทะเบียนสมรส พบว่า สตรีที่มีลักษณะภูมิหลังแตกต่างกัน เช่น อายุเมื่อสมรส อาชีพของสตรีและสามี ระดับการศึกษาของสตรีและสามี ภาค และเขตที่อยู่อาศัย จะมีระยะเวลาที่ล่าช้าในการจดทะเบียนสมรสแตกต่างกัน ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียนสมรสด้วยการวิเคราะห์จำแนกพบพบว่า อายุเมื่อสมรส ระยะเวลาสมรส จำนวนครั้งที่สมรสของสตรีและสามี จำนวนบุตรเกิดรอด อาชีพของสตรีและสามี ระดับการศึกษาของสตรีและสามี ภาค เขตที่อยู่อาศัย เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียนสมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สตรีที่จดทะเบียนสมรสให้เหตุผลว่าต้องการให้ถูกต้องตามกฎหมายมีสัดส่วนสูงที่สุด เหตุผลรองลงมา คือ เพื่อความมั่นคงในชีวิตครอบครัว เพื่อใช้เป็นเอกสารหรือหลักฐานในการติดต่อต่างๆ สตรีที่ไม่จดทะเบียนสมรสโดยให้เหตุผลว่าไม่จำเป็นมีสัดส่วนสูงที่สุด เหตุผลรองลงมาคือ การจดทะเบียนสมรสมีความยุ่งยากและไม่ต้องการให้มีปัญหาในการทำนิติกรรม

ภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
สาขาวิชา ประชากรศาสตร์
ปีการศึกษา 2541

ลายมือชื่อนิสิต *ธนารตี คำยา*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา *Dr. N. Chayawan*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

3970663224 : MAJOR DEMOGRAPHY

KEY WORD: MARRIAGE / MARRIAGE REGISTRATION / THAI WOMEN

TANARADEE KHUMYA : FACTORS RELATED TO MARRIAGE
REGISTRATION AMONG THAI WOMEN.

THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. NAPAPORN CHAYOVAN, Ph.D.

126 pp. ISBN 974-639-600-5.

The purpose of this study is to investigate the level, trend, and pattern of marriage registration; factors related to registration of marriage; and the reasons for registering or not registering marriage among currently married women in Thailand. The data used are from the project entitled 'A Study on the Status of Women and Fertility in Thailand' conducted in 1993 by the Institute of Population Studies of Chulalongkorn University. The sample includes 2,800 currently married women aged 15-44 years old.

Results of the study revealed that slightly over half (53%) of currently married women in Thailand registered their marriages. However, the trend in marriage registration could not be clearly defined due mainly to the delay in the registration of marriages. Only 16.7 percent of currently married women registered their marriages within the first year of the union. The proportion of women who registered their marriages within the first year of the union has remained relatively unchanged during the past 15 years. This proportion, however, was higher than the earlier period examined. Length of delay in marriage registration varied by women's background characteristics, including age at the union, education, occupation, region, and areas of residence. Results of the multivariate analysis indicated that women's age at the union, duration of the union, number of times married, number of children born alive, couple's occupation, couple's education, region, and areas of residence were all statistically significantly associated with marriage registration.

Among women who registered their marriages, the main reason given for the registration was to make the marriage legal. The second most cited reason was to stabilize family life, followed by the need to have a document of the marriage for official matters. Among women who did not register their marriages, reasons reported include: it was not necessary, not convenient to register, and to avoid problems when doing legal business.

ภาควิชา..... สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

สาขาวิชา..... ประชากรศาสตร์

ปีการศึกษานี้..... 2541

ลายมือชื่อนิติสด..... ตันารดี ขุ่มยา

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... Napaporn Chayovan

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาอาวุโส.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ ดร. นภาพร ชโยวรรณ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้สละเวลาอันมีค่าในการให้แนวคิด หลักการ วิเคราะห์วิจัยอันเป็นพื้นฐานที่สำคัญยิ่งในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้และในการทำงานวิจัยในอนาคต ตลอดจนให้คำแนะนำ ให้กำลังใจ และแก้ไขปรับปรุงวิทยานิพนธ์ให้เสร็จสมบูรณ์เป็นอย่างดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้อนุเคราะห์ ให้ใช้ข้อมูลจากโครงการศึกษาสถานภาพสตรีและภาวะเจริญพันธุ์ในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2536 กราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญพร ชีระสวัสดิ์ ประธานกรรมการสอบ วิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์สุนันทา สุวรรณาคม และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุญยง ชื่นสุวิมล กรรมการวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำชี้แนะที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ ครั้งนี้ ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. วิพรรณ ประจวบเหมาะ รุฟโฟโล ที่กรุณาให้คำชี้แนะทางการศึกษาและให้กำลังใจตลอดมาตั้งแต่เริ่มเข้ารับการศึกษาวจนจัดทำ วิทยานิพนธ์เสร็จสมบูรณ์ และขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์สถาบันประชากรศาสตร์ และ ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ที่กรุณาให้ความรู้และอบรมสั่งสอนแก่ผู้วิจัยจนสำเร็จการศึกษา

ขอขอบพระคุณ คุณศิริวรรณ ศิริบุญ ที่ได้ให้คำแนะนำและความรู้ทางด้านสถิติและการ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ คุณชัยวิทย์ วรสุต ที่อำนวยความสะดวกในการใช้ เครื่องคอมพิวเตอร์ คุณกนกรัตน์ ต่อวงษ์ ที่ได้ช่วยประสานงานทางการศึกษาตั้งแต่เริ่มเข้ารับการ ศึกษา นอกจากนี้ ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ของสถาบันประชากรศาสตร์ทุกท่าน และพี่ๆ เพื่อนๆ นิสิตประชากรศาสตร์ ที่ให้ความช่วยเหลือระหว่างที่ศึกษา และจัดทำวิทยานิพนธ์

ท้ายสุดนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา เป็นอย่างสูงที่ให้ความช่วยเหลือสนับสนุน ในการศึกษา และเป็นกำลังใจตลอดมา ขอขอบพระคุณ คุณอภิญา คำยา พี่สาวผู้เป็นทั้งกำลังใจ กาย และกำลังใจในทุกด้าน และช่วยจัดพิมพ์วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนเสร็จสมบูรณ์

ธนารดี คำยา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
บทที่	
1 ความเป็นมาของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ในการศึกษา.....	3
แนวคิดเชิงทฤษฎี.....	4
วรรณกรรมและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
- ระดับการจดทะเบียนสมรส.....	6
- ปัจจัยต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการจดทะเบียนสมรส.....	8
กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	16
สมมติฐาน.....	17
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	18
บทที่	
2 ระเบียบวิธีวิจัยและลักษณะทั่วไปของข้อมูล.....	19
แหล่งข้อมูล.....	19
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	20
ข้อจำกัดในการศึกษา.....	20
นิยามศัพท์.....	20
ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา.....	21
การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล.....	24
ลักษณะข้อมูลทั่วไป.....	25

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่	
3 การวิเคราะห์การจดทะเบียนสมรสของสตรีไทย.....	35
ระดับและแนวโน้มการจดทะเบียนสมรสของสตรีไทย.....	35
แบบแผนการจดทะเบียนสมรสของสตรีไทย.....	40
ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียนสมรสของสตรีไทย.....	45
บทที่	
4 เหตุผลการจดทะเบียนหรือไม่จดทะเบียนสมรส.....	69
เหตุผลที่สตรีจดทะเบียนสมรส.....	69
เหตุผลที่สตรีไม่จดทะเบียนสมรส.....	86
บทที่	
5 สรุปและข้อเสนอแนะ.....	100
สรุปผลการศึกษา.....	100
ข้อเสนอแนะ.....	106
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป.....	107
รายการอ้างอิง.....	108
ภาคผนวก.....	112
ประวัติและกฎหมายเกี่ยวกับการจดทะเบียนสมรสของไทย.....	112
ประวัติผู้วิจัย.....	116

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. การกระจายร้อยละของสตรีกำลังสมรสตามลักษณะภูมิหลังบางประการ จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย.....	30
2. อัตราส่วนร้อยละที่จดทะเบียนสมรสของสตรีกำลังสมรส จำแนกตาม ระยะเวลาสมรสและลักษณะภูมิหลังบางประการ.....	38
3. การกระจายร้อยละของสตรีกำลังสมรส ตามแบบแผนการจดทะเบียนสมรส จำแนกตามระยะเวลาสมรส.....	39
4. การกระจายร้อยละของสตรีกำลังสมรส ตามแบบแผนการจดทะเบียนสมรส จำแนกตามลักษณะภูมิหลังบางประการ.....	43
5. สหสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ ที่ใช้ศึกษาการจดทะเบียนสมรสของสตรีไทย.....	49
6. อัตราส่วนร้อยละที่จดทะเบียนสมรสของสตรีกำลังสมรส จำแนกตามปัจจัยทาง ประชากร ปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และปัจจัยอื่นๆ ด้วยวิธีวิเคราะห์จำแนกพหุ (MCA).....	65
7. การกระจายร้อยละของสตรีที่จดทะเบียนสมรส ตามเหตุผลที่จดทะเบียนสมรส จำแนกตามระยะเวลาสมรส.....	75
8. การกระจายร้อยละของสตรีที่จดทะเบียนสมรส ตามเหตุผลที่จดทะเบียนสมรส จำแนกตามระยะเวลาสมรส และเขตที่อยู่อาศัย.....	76
9. การกระจายร้อยละของสตรีที่จดทะเบียนสมรส ตามเหตุผลที่จดทะเบียนสมรส จำแนกตามอาชีพของสตรีและสามี.....	78
10. การกระจายร้อยละของสตรีที่จดทะเบียนสมรส ตามเหตุผลที่จดทะเบียนสมรส จำแนกตามอาชีพของสตรีและสามี และระดับการศึกษาของสตรีและสามี.....	79
11. การกระจายร้อยละของสตรีที่จดทะเบียนสมรส ตามเหตุผลที่จดทะเบียนสมรส จำแนกตามระดับการศึกษาของสตรีและสามี.....	81
12. การกระจายร้อยละของสตรีที่จดทะเบียนสมรส ตามเหตุผลที่จดทะเบียนสมรส จำแนกตามระดับการศึกษาของสตรีและสามี และเขตที่อยู่อาศัย.....	82
13. การกระจายร้อยละของสตรีที่จดทะเบียนสมรส ตามเหตุผลที่จดทะเบียนสมรส จำแนกตามภาค.....	84
14. การกระจายร้อยละของสตรีที่จดทะเบียนสมรส ตามเหตุผลที่จดทะเบียนสมรส จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย.....	85

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
15. การกระจายร้อยละของสตรีที่ไม่จดทะเบียนสมรส ตามเหตุผลที่ไม่จดทะเบียนสมรส จำแนกตามระยะเวลาสมรส.....	91
16. การกระจายร้อยละของสตรีที่ไม่จดทะเบียนสมรส ตามเหตุผลที่ไม่จดทะเบียนสมรส จำแนกตามระยะเวลาสมรส และเขตที่อยู่อาศัย.....	92
17. การกระจายร้อยละของสตรีที่ไม่จดทะเบียนสมรส ตามเหตุผลที่ไม่จดทะเบียนสมรส จำแนกตามอาชีพของสตรีและสามี.....	94
18. การกระจายร้อยละของสตรีที่ไม่จดทะเบียนสมรส ตามเหตุผลที่ไม่จดทะเบียนสมรส จำแนกตามระดับการศึกษาของสตรีและสามี.....	95
19. การกระจายร้อยละของสตรีที่ไม่จดทะเบียนสมรส ตามเหตุผลที่ไม่จดทะเบียนสมรส จำแนกตามระดับการศึกษาของสตรีและสามี และเขตที่อยู่อาศัย.....	96
20. การกระจายร้อยละของสตรีที่ไม่จดทะเบียนสมรส ตามเหตุผลที่ไม่จดทะเบียนสมรส จำแนกตามภาค.....	98
21. การกระจายร้อยละของสตรีที่ไม่จดทะเบียนสมรส ตามเหตุผลที่ไม่จดทะเบียนสมรส จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย.....	99